

รูปแบบการนำเสนอบทความการจัดการเรียนรู้

ชื่อ - นามสกุล ผู้นำเสนอ นางสาวนิตยา รุ่งสมัย

หน่วยงาน คณะศิลปนาฏดุริยางค์

การจัดการความรู้ด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เบอร์โทรศัพท์ 084 - 0441715

เบอร์โทรสาร -

E-mail address ranadjiw@gmail.com

บทสรุปผู้บริหาร

ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ ตระหนักถึงนโยบายของสถาบันฯ ที่วางเป้าหมายสู่ความสำเร็จไว้ คือ “เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ และทัศนศิลป์ ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับระดับชาติและนานาชาติ” และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสถาบันฯ คณะผู้จัดทำจึงจัดทำการจัดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง กลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปป็นต้นแบบ ครูนัฐพงศ์ โสวัตร มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ การสั่งสมประสบการณ์มากกว่า 52 ปี ของครูนัฐพงศ์ โสวัตร ซึ่งองค์ความรู้ต่างๆ ที่ท่านถ่ายทอดให้ล้วนมีคุณค่าสำหรับผู้สนใจศึกษาด้านดนตรีไทย

องค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปป็นต้นแบบ ครูนัฐพงศ์ โสวัตร ได้แก่ กระบวนการด้านการฝึกทักษะ อันเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การบรรเลงมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งกระบวนการฝึกตามแนวทางของครูนัฐพงศ์ โสวัตร มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไปเป็นลำดับขั้น ผู้บรรเลงต้องมีทักษะในการบรรเลงระนาดเอกรางเดียวถึงขั้นชำนาญเสียก่อน จึงจะสามารถฝึกบรรเลงระนาดเอก 2 รางได้ กระบวนการฝึกขั้นที่ 1 คือ ฝึกบรรเลงระนาดเอกรางเดียวจนเกิดความชำนาญ ประกอบด้วย 1) ฝึกทำนองและการจับไม้ 2) ฝึกการไล่เพื่อสะสมกำลัง และ3) ฝึกทักษะในการบรรเลงเดี่ยว กระบวนการฝึกขั้นที่ 1 นี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นการ

วางรากฐานของการเริ่มเรียนระนาดเอก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการฝึกขั้นนี้เป็นพิเศษ เพื่อการวางรากฐานที่ดีในการนำไปพัฒนาฝีมือขั้นสูงคือ การเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ กระบวนการฝึกขั้นที่ 2 คือ ฝึกบรรเลงระนาดเอก 2 ราง ประกอบด้วย 1) ฝึกทำนองและการจัดวางเครื่องดนตรี 2) วิธีการเลือกเครื่องดนตรีสำหรับใช้บรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง และ 3) กลวิธีการบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

องค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สนใจศึกษาด้านดนตรีไทย โดยเฉพาะสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่มีภารกิจสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับด้านดุริยางคศิลป์ ทั้งในระดับพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโทบัณฑิต รวม 15 แห่ง ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวหากนำไปใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนและฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์ สืบทอด สืบสานภูมิปัญญาของไทยให้คงอยู่ต่อไปอีกด้วย

คำสำคัญ

เดี่ยวระนาดเอก 2 ราง

บทนำ

คณะศิลปนาฏดุริยางค์ ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรศิลปบัณฑิต(ดนตรีไทย) สาขาวิชาดนตรีไทย เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถด้านดุริยางคศิลป์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยภาควิชาฯ ได้วางแนวทางการเรียนการสอนตามกรอบของหลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ที่สถาบันฯ ได้กำหนดไว้ และการจัดทำจัดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาองค์ความรู้อันทรงคุณค่าที่เป็นภูมิปัญญาที่อยู่ในท้องถิ่น อันเกิดจากการการสั่งสมความรู้จากการประสบการณ์ มาบันทึกเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ (KM) เพื่ออนุรักษ์ สืบทอด และเผยแพร่ให้กับผู้ที่มีความสนใจ อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการเรียนการสอนด้านดุริยางคศิลป์อีกด้วย

การจัดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ ดำเนินการศึกษาค้นคว้าภายใต้หัวข้อ กลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปบัณฑิตแบบ ครุฑรังษพงศ์ โสวัตร ซึ่งท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ

ศาสตร์ในเรื่องของระนาดเอก ท่านมีความรู้ความเข้าใจทุกๆ ด้านอย่างถ่องแท้ ซึ่งองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ท่านได้รับการถ่ายทอดจากครูประสิทธิ์ ถาวรด้วยส่วนหนึ่ง และจากนั้นท่านนำความรู้ที่ได้รับมาต่อยอดศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เช่น การคิดกระบวนารไล่ระนาดเอก เป็นต้น ซึ่งการเริ่มฝึกหัดระนาดเอกในขั้นต้นนั้น สิ่งสำคัญคือการฝึกขั้นพื้นฐานที่ถูกต้องเพื่อการวางรากฐานที่ดีในการนำไปพัฒนาฝีมือขั้นสูงคือ การเดี่ยวระนาดเอก 2 รางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูณัฐพงศ์ โสวัตร ได้ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมอย่างมาก ท่านได้อุทิศทั้งกาย ใจ ในการสร้างลูกศิษย์เพื่อสืบทอดความรู้แขนงนี้ไว้มากมาย ท่านมักกล่าวให้ลูกศิษย์ฟังเสมอว่า “ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในสังคมแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะได้รับบทบาทอะไรก็จงทำอย่างเต็มที่ แต่ตัวครูได้รับบทบาทหน้าที่ให้เป็นครู มีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านดนตรีไทยและเผยแพร่อนุรักษ์ดนตรีไทย และเพื่อเป็นการตอบแทนคุณแผ่นดิน ทั้งชีวิตนี้ครูจะใช้วิชาความรู้ทั้งหมดที่มี สอนและสร้างลูกศิษย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างชาติให้มั่นคงด้วยศิลปวัฒนธรรมไทย” ท่านจึงถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ให้กับลูกศิษย์ทุกคนอย่างไม่มีปิดบัง

คณะวิชาฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้จัดทำการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น(KM) นี้ อันประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปวัฒนธรรมแบบ ครูณัฐพงศ์ โสวัตร โดยมุ่งเน้นองค์ความรู้ต่างๆ สำหรับการบรรเลงระนาดเอกเพื่อใช้เป็นแนวทางการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับทักษะการบรรเลงระนาดเอกได้ทุกรายวิชา และเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางในการฝึกเดี่ยวระนาดเอก 2 รางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)

1. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ (KM Team) โดยพิจารณาจากคณาจารย์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านดุริยางคศิลป์
2. ประชุมคณะทำงาน วางแผนเพื่อจัดการความรู้ โดยจัดทำ (Knowledge Mapping) แผนการปฏิบัติงาน ปฏิทินการปฏิบัติงาน กำหนดผู้ประสานงานเพื่อจัดทำองค์ความรู้
3. ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนการสัมภาษณ์ คิดประเด็นคำถามการสัมภาษณ์ กำหนดวันสัมภาษณ์ และนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์

3.1 ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์

- 1) แนวทางการในฝึกบรรเลงระนาดเอก
- 2) เทคนิคการฝึกเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง
- 3) วิธีการจัดวางเครื่องดนตรีในการบรรเลงเดี่ยว 2 ราง
- 4) วิธีการเลือกเครื่องดนตรี (ราง + ฆ้องระนาด) สำหรับเดี่ยว 2 ราง

ขั้นที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation)

1. กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ดังนี้

1.1 ประธาน : ควบคุมและกำกับดูแล การประสานงาน การสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการจัดทำองค์ความรู้

1.2 เลขานุการ : บันทึกการสัมภาษณ์ ถอดคำสัมภาษณ์ สรุปลองค์ความรู้ นำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณา

1.3 ผู้ช่วยเลขานุการ : นำข้อมูลความรู้ที่ผ่านการพิจารณาและรับทราบจากผู้บริหาร เผยแพร่ทางเว็บไซต์ พร้อมติดตามผลการเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์

2. การดำเนินการเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเรื่อง กลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปวัฒนธรรม ครุฑพงศ์ โสวัตร โดยการสัมภาษณ์และลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้มากขึ้น

2.1 ประชุมคณะทำงานจัดการความรู้เรื่อง กลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปวัฒนธรรม ครุฑพงศ์ โสวัตร

2.2 ดำเนินการจัดการสัมภาษณ์ศิลปวัฒนธรรม ครุฑพงศ์ โสวัตร และลงมือปฏิบัติจริงตามการให้คำสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง และองค์ความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก

ขั้นที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

1. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปลงเป็นหัวข้อ และจัดหมวดหมู่แยกออกเป็นเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ

2. ประชุมคณะทำงานเพื่อจัดระบบองค์ความรู้และภูมิปัญญาหลังจากจัดหมวดหมู่ โดยเรียบเรียงเนื้อหาให้เป็นระบบระเบียบ สรุปลงความสำคัญและความเชื่อมโยงของแต่ละหัวข้อ เพื่อให้เนื้อหามีความน่าสนใจและเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 การประมวลและกลั่นกรององค์ความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

1. วิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ สังเคราะห์ความรู้ และภูมิปัญญาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ศิลปินต้นแบบ ครูผู้ทรงคุณ โสวัต
2. จัดทำสรุปองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ได้จากการสัมภาษณ์ศิลปินต้นแบบ ครูผู้ทรงคุณ โสวัต โดยการเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นระบบระเบียบ ใช้ภาษาที่สละสลวย เข้าใจง่าย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นที่ 5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

การกระจายความรู้ให้ผู้ใช้ มี 2 ระบบ คือ

5.1 Supply – based : โดยจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้จากการจัดการความรู้, จัดทำเป็นเอกสารประกอบการสอนแก่คณาจารย์และบุคลากรในภาควิชาฯ รวมทั้งหน่วยงานที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับด้านดุริยางคศิลป์

5.2 Demand – based : ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทางเว็บไซต์คณะวิชา เฟสบุ๊คของภาควิชาดุริยางคศิลป์ เฟสบุ๊คของคณะศิลปนาฏดุริยางค์ ตลอดจนเว็บไซต์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ขั้นที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

นำความรู้ที่ได้จัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ เช่น บทความทางวิชาการ เอกสารประกอบการสอน ฯลฯ แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยจัดประชุม อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้กับคณาจารย์ บุคลากรภายในและภายนอกคณะ และเปิดโอกาสให้มีการซักถามพร้อมเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นที่ 7 การเรียนรู้ (Learning)

1. นำองค์ความรู้และภูมิปัญญาของศิลปินต้นแบบไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนของภาควิชาดุริยางคศิลป์ ในรายวิชาทักษะการบรรเลงระนาดเอกได้ในทุกรายวิชา หากผู้เรียนนำกระบวนการฝึกไปฝึกฝนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ จะให้ทำผู้เรียนมีทักษะในการบรรเลงระนาดเอกเพิ่มขึ้นอย่างมาก

2. นำองค์ความรู้และภูมิปัญญาของศิลปินต้นแบบไปพัฒนาทักษะฝีมือของผู้ที่สนใจในการฝึกทักษะการเดี่ยวระนาดเอก 2 รางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การฝึกบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

ต้องอาศัยกระบวนการการฝึกฝนที่ถูกต้องและต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจึงจะสามารถบรรเลงได้ดี ไม่พลาดลูกไม้พลาดเสียงจนไปถึงขั้นชำนาญ

สรุปผล

กลวิธีการเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ตามแนวทางศิลปินต้นแบบ ครูณัฐพงศ์ โสวัตร สิ่งสำคัญที่ทำให้การบรรเลงมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ การฝึกฝนจนเกิดทักษะความชำนาญ ซึ่งกระบวนการฝึกตามแนวทางของครูณัฐพงศ์ โสวัตร มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไปตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ฝึกบรรเลงระนาดเอกรางเดี่ยวจนเกิดความชำนาญ มีกระบวนการ ดังนี้

- 1) ฝึกทำนองและการจับไม้
- 2) ฝึกการไล่เพื่อสะสมกำลัง
- 3) ฝึกทักษะในการบรรเลงเดี่ยว

ขั้นที่ 2 ฝึกบรรเลงระนาดเอก 2 ราง มีกระบวนการ ดังนี้

- 1) ฝึกทำนองและการจัดวางเครื่องดนตรี
- 2) วิธีการเลือกเครื่องดนตรีสำหรับใช้บรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง
- 3) กลวิธีการบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

ขั้นที่ 1 ฝึกบรรเลงระนาดเอกรางเดี่ยว

กระบวนการที่ 1 ฝึกทำนองและการจับไม้

ทำนองการบรรเลงระนาดเอก

นั่งขัดสมาธิหันหน้าเข้าหาเครื่องดนตรี โดยให้อยู่กึ่งกลางรางระนาดเอก ไม่ก้มหน้าหรือเงยหน้ามากเกินไป ลำตัวตรงตั้งฉากกับพื้น หัวไหล่และท่อนแขนปล่อยลงข้างลำตัวตามสบาย ข้อศอกไม่ชิดติดลำตัวหรือกางออกมากเกินไป หากพิจารณาการนั่งบรรเลงระนาดเอกโดยรวมแล้ว ต้องมีความสง่าและมีบุคลิกดี

การจับไม้

วิธีการจับไม้สามารถจับได้หลายแบบ แต่ในการบรรเลงระนาดเอกของครูณัฐพงศ์ ใช้วิธีการจับไม้แบบปากกาและแบบปากโก่ โดยในแต่ละแบบมีวิธีการจับแตกต่างกันจึงส่งผลให้เสียงที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันไปด้วย

- การจับไม้แบบปากกา จับไม้ระนาดให้ก้านไม้พาดอยู่ในร่องกลางอุ้งมือ พร้อมกับใช้นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย จับก้านไว้และเหยียดนิ้วหัวแม่มือแตะที่ด้านข้างไม้ตี ปลายนิ้วชี้เหยียดตรงกึ่งก้านไม้ระนาด ระยะห่างระหว่างหัวไม้กับปลายนิ้วชี้กำหนดให้อยู่ในระยะเท่ากันทั้งข้างซ้ายและข้างขวา เพื่อให้ได้คุณภาพเสียงที่สมดุลกัน

- การจับไม้แบบปากไก่ จับไม้ระนาดให้ไม้พาดอยู่ในร่องกลางอุ้งมือ พร้อมกับใช้นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย จับก้านไว้และเหยียดนิ้วหัวแม่มือแตะที่ด้านข้างไม้ตี ปลายนิ้วชี้โพล่งข้างก้านไม้ระนาดทางด้านนิ้วกลาง ระยะห่างระหว่างหัวไม้กับปลายนิ้วชี้กำหนดให้อยู่ในระยะเท่ากันทั้งข้างซ้ายและข้างขวา เพื่อให้ได้คุณภาพเสียงที่สมดุลกัน

การจับไม้มีความสำคัญมากต่อการบรรเลง ในการจับไม้แต่ละแบบจะให้ผลลัพธ์ด้านเสียงที่ต่างกัน ดังนั้นผู้บรรเลงต้องเรียนรู้และฝึกฝนวิธีการจับไม้ในทุกๆ แบบให้เกิดความชำนาญจนสามารถผลิตเสียงได้อย่างที่ต้องการ

กระบวนการที่ 2 การไล่

การไล่ระนาดนั้นมี 2 แบบ ได้แก่ การไล่เพื่อสะสมกำลังและการไล่เพื่อความคล่องตัว ในการไล่แต่ละแบบจะได้ประโยชน์ต่างกัน ดังนั้นการไล่แต่ละครั้งควรกำหนดเป้าหมายก่อนว่าต้องการประโยชน์ด้านใด การไล่ระนาดในแต่ละแบบมีวิธีการดังนี้

แบบที่ 1 การไล่เพื่อสะสมกำลัง

เป็นการไล่เพื่อสะสมกำลังให้กับตัวผู้บรรเลง ซึ่งพลังกำลังเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้บรรเลงระนาดเอกเพราะระนาดเอกต้องตีพร้อมกันทั้ง 2 มือ(คู่แปด) ซึ่งต้องใช้กำลังมากกว่าเครื่องดนตรีชิ้นอื่น เพราะเครื่องดนตรีชิ้นอื่น เช่น ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ฯลฯ ใช้มือซ้ายและมือขวาตีสลับกัน อาจจะตีพร้อมกันบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย

วิธีการไล่เพื่อสะสมกำลัง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่

1. ผ้า สำหรับคลุมผืนระนาดในขณะที่ไล่ ต้องมีความหนาพอสมควร ซึ่งทำให้ในขณะที่ต้องใช้แรงมากกว่าการตีปกติ

2. ไม้ระนาดสำหรับไล่ จะมีน้ำหนักมากกว่าไม้ปกติที่เราใช้ตีเป็นประจำ ซึ่งมีน้ำหนักประมาณ 3 บาท (45 กรัม) เพื่อให้เราต้องใช้แรงในการตีมากกว่าปกติ

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการไล่อะไร

1. นำผ้าที่เตรียมไว้มาคลุมผืนระนาด แล้วเริ่มอบอุ่นร่างกายก่อนการไล่อะไรด้วยการใช้ไม้หนักตีขี้ด้วยทำนองรัวประลองเสภา เพื่อเตรียมความพร้อมก่อน แล้วเริ่มไล่อะไรด้วยไม้สำหรับไล่อะไรหรือเรียกว่า “ไม้หนัก” โดยการตีแบบ “สงมือ” วิธีการตีแบบสงมือ หมายถึง การตีโดยใช้กำลังในการยกไม้ด้วยกำลังทั้งหมดที่มี (100%) แต่ตีลงไปตีผืนระนาดโดยการยกมือเพื่อให้เกิดเสียงดังเพียงครึ่งเดียว (50%) และในการไล่อะไรจะต้องใช้วิธีตีแบบสงมือตลอดการไล่อะไร เพราะการตีแบบสงมือต้องใช้กำลังในการตีมากกว่าปกติ จึงทำให้เรามีกำลังสะสมเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อนำไปใช้บรรเลงในสถานการณ์จริง เราจะใช้วิธีการตีแบบสงมือในเพลงบางประเภทเท่านั้นซึ่งมีน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วเราจะใช้การตีแบบครึ่งข้อครึ่งแขนมากกว่า จึงทำให้เราตีสบายขึ้น ไหวขึ้น และตีได้นานขึ้น เพราะเราได้ผ่านการฝึกฝนการตีแบบสงมือมาแล้วซึ่งเป็นการตีที่ต้องใช้กำลังมากกว่าและยากกว่ามาแล้ว

2. วิธีการจับไม้ระนาดในการไล่อะไร ต้องจับให้ครบทั้ง 5 นิ้วและจับให้แน่น ในช่วงแรกของการเริ่มไล่อะไรให้จับไม้แบบปากกาซึ่งเป็นการจับขั้นพื้นฐานของการเริ่มฝึกหัดระนาด แล้วตีลงไปตีผืนโดยต้องลงให้พร้อมกันทั้ง 2 มือ รวมถึงต้องใช้น้ำหนักมือที่เท่ากันด้วยจึงจะทำให้เกิดเสียงที่มีคุณภาพ และในขณะที่ไล่อะไรนั้นต้องวิเคราะห์การใช้กำลังในส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น การใช้กำลังตั้งแต่หัวไหล่หรือใช้กำลังจากการเกร็งที่ข้อศอกควบคู่ไปกับการไล่อะไรด้วย เพื่อเป็นการฝึกวิธีการนำกำลังในส่วนต่างๆ ของร่างกายออกมาใช้ได้อย่างถูกต้อง

3. เพลงที่ใช้สำหรับการไล่อะไรนั้นมีอยู่หลายเพลง แต่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ เพลงฉิ่งมุล่งชั้นเดียวและรองลงมา คือ เพลงทะเลแยะ 3 ชั้น แต่โดยส่วนตัวของครูณัฐพงศ์ โสวัตรนั้นท่านใช้เพลงฉิ่งมุล่งชั้นเดียวในการไล่อะไรระนาดเพื่อฝึกฝนฝีมือและท่านมีความเห็นโดยส่วนตัวว่าเพลงฉิ่งมุล่งชั้นเดียวน่าจะเป็นเพลงที่ดีที่สุดสำหรับการไล่อะไรมือ แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความชอบและความถนัดของแต่ละบุคคลด้วย และส่วนสำคัญที่ทำให้การไล่อะไรได้ผลมากที่สุดคือแนวความช้า - เร็วในการไล่อะไร โดยแนวทางการไล่อะไรของคนส่วนใหญ่จะใช้วิธีไล่อะไรโดยเริ่มที่แนวช้าและค่อยๆ เร็วขึ้นเมื่อใกล้จะหยุดหรือจบเพลง แต่แนวทางการของครูณัฐพงศ์ โสวัตร มีความแตกต่างออกไปอีกแนวทางหนึ่งคือ ต้องเริ่มจากแนวเพลงที่ตั้งมือ แนวตั้งมือ หมายถึง แนวเพลงที่มีความเร็วในระดับหนึ่ง แต่ไม่กำหนดตายตัว ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรเลงแต่ละคน นั่นหมายความว่า ผู้บรรเลงต้องประมาณตนเองได้ว่าความเร็วขนาดไหนจึงจะเหมาะสมกับตัวเอง เพราะต้องเฉลี่ยกำลังให้พอดีกับระยะเวลาที่กำหนดไว้คือประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง และต้องคำนึงถึงความชัดเจนของเสียงระนาดด้วยเป็นสิ่งสำคัญ และเมื่อไล่อะไรไปได้ช่วงระยะเวลา

หนึ่งแล้ว ต้องพยายามชิงแนวเพลงไว้ให้ความเร็วคงที่หรือเพิ่มแนวเพลงให้เร็วขึ้น อย่าให้แนวตกหรือ
ช้าลงอันเนื่องมาจากความเมื่อยล้า ดังนั้นการฝึกกระนาดเอกจึงต้องใช้ความอดทนและความพยายาม
มากเป็นพิเศษ เพราะต้องตีไปจนกว่าความเมื่อยล้านั้นหายไปกลายเป็นกำลังสะสมในร่างกายแทน

ครูณัฐพงศ์ โสวัตร ได้ยกตัวอย่างด้วยการเปรียบเทียบให้ฟังว่า “ถ้าเรามีเงินเก็บสะสม
น้อยหรือพอดีกับราคาของที่เราจะซื้อ เราก็สามารถซื้อได้เฉพาะของที่จำเป็นเท่านั้น เพราะเราไม่
มีเงินมากพอที่จะซื้อทุกอย่างได้ตามที่เราต้องการ แต่ถ้าเรามีเงินเก็บมากกว่าราคาของหรืออาจถึง
ขั้นเหลือเพื่อ เราก็สามารถซื้อได้ทุกอย่างตามที่เราต้องการโดยที่ใช้เท่าไรก็ไม่หมด เช่นเดียวกับ
การที่เรามีกำลังน้อยหรือพอดีกับเพลงที่เราจะบรรเลง เราก็สามารถบรรเลงได้แค่รูปแบบของ
เพลงเท่านั้น ไม่สามารถสื่อถึงอารมณ์เพลงหรือธรรมชาติของเพลงได้เนื่องจากมีขีดจำกัดด้าน
พลังกำลัง เพราะการบรรเลงกลวิธีต่างๆ ต้องใช้กำลังมากถึงจะได้เสียงที่มีคุณภาพ นั่นคือสาเหตุ
ที่ทำให้เราไม่สามารถทำได้อย่างที่ใจเราต้องการ แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าเรามีกำลังมากพอหรืออาจ
ถึงขั้นเหลือเพื่อเราก็สามารถบรรเลงทุกอย่างได้ตามที่ใจเราต้องการ”

**** ข้อเสนอแนะ**

ครูณัฐพงศ์ โสวัตร กล่าวว่า “การไล่สะสมกำลังถ้าจะให้ได้ดีที่สุดต้องไล่ติดต่อกัน
ทุกวันอย่างน้อย 3 เดือน ครั้งละไม่ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง และต้องเพิ่มเวลาการไล่ให้มากขึ้นไปเรื่อยๆ
เพื่อจะได้สะสมกำลังให้ได้มากที่สุด”

แบบที่ 2 การไล่เพื่อความคล่องตัว

การไล่เพื่อความคล่องตัวเป็นการฝึกอีกขั้นหนึ่งที่เกิดเนื่องจากการไล่เพื่อสะสมกำลัง ซึ่ง
หลังจากที่เราไล่เพื่อสะสมกำลังมาแล้วเราก็จะมีกำลังสะสมอยู่ในระดับหนึ่งแต่ยังขาดความคล่องตัว
ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องฝึกเพื่อให้เกิดความแคล่วคล่อง ว่องไว คือ การฝึกตีให้มีเสียงร่อน เรียบ และ
เร็ว หรือที่เรียกว่า “ตีไหว” นั่นเอง และแนวทางการฝึกตีให้มีความคล่องตัวของครูณัฐพงศ์ โสวัตร
คือ หลังจากไล่เพื่อสะสมกำลังเสร็จแล้วให้นำผ้าคลุมผืนระนาดออกแล้วเปลี่ยนจากไม้หนัก (ไม้สำหรับ
ไล่) เป็นไม้เบา ซึ่งต้องเป็นไม้ที่เราถนัดและใช้ตีอยู่เป็นประจำ แล้วเริ่มไล่ด้วยแนวค่อนข้างเร็วด้วย
เพลงฉิ่งมุล่งขึ้นเดียว โดยต้องประมาณกำลังของตัวเองว่าควรใช้ความเร็วขนาดไหนจึงจะสามารถตีได้
นานตามเวลาที่กำหนดคือประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง

กระบวนการที่ 3 การฝึกทักษะการบรรเลงเดี่ยว

การฝึกทักษะเป็นการฝึกอีกขั้นหนึ่งที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องมาจากกระบวนการไล่ โดยการนำเอาทำนองเดี่ยวมาเป็นแบบฝึก เพราะด้วยลักษณะทำนองของเดี่ยวประกอบไปด้วยกลวิธีต่างๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของระนาดเอก ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมากที่ผู้บรรเลงต้องฝึกให้เกิดความชำนาญ

เพลงเดี่ยวที่นำมาฝึกนั้นจะเป็นเพลงเดี่ยวอะไรก็ได้ แต่ต้องมีกลวิธีต่างๆ เช่น การตีสะบัด สะเตาะ ชัย คาบลูกคาบดอก ฯลฯ อยู่ในทำนองเพลงด้วย

วิธีการฝึกคือการตีติดต่อกันอย่างน้อย 3 เที้ยวโดยไม่หยุดพักเพื่อเป็นการฝึกความคล่องแคล่ว และฝึกความอดทนควบคู่กันไป ในขณะที่เราตีติดต่อกันนั้นอาจมีบางทำนองหรือบางลูกที่เราตีไม่ชัดเจนก็ให้ผ่านไปก่อน ให้มุ่งประเด็นไปที่การตีติดต่อกันให้ครบ 3 เที้ยว แล้วหลังจากนั้นค่อยนำ ทำนองหรือลูกที่เราตีไม่ชัดกลับมาฝึกใหม่จนกว่าจะชัดเจนหรืออีกวิธีหนึ่งคือการสร้างแบบฝึกหัดเพื่อ ใช้ฝึกกลวิธีเฉพาะของระนาดเอกโดยการนำทำนองในเพลงเดี่ยวออกมาฝึก

เมื่อเราฝึกแบบฝึกหัดจนสามารถตีได้ชัดเจนจนไม่มีข้อบกพร่องแล้ว ให้กลับไปบรรเลงเดี่ยว ตั้งแต่ต้นใหม่อีกรอบ และสังเกตดูว่าลูกต้องชัดเจนหรือไม่ แต่ถ้ายังมีทำนองไหนบกพร่องอยู่ให้กลับมา ฝึกใหม่จนกว่าจะชัดเจน ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนไม่มีข้อผิดพลาดและจนเกิดความชำนาญ

ครูณัฐพงศ์ โสวัตร กล่าวว่า **“ทักษะเกิดจากการทำซ้ำ เมื่อเราทำซ้ำบ่อยๆ จนเกิดทักษะ แล้วจากทักษะก็จะกลายเป็นความชำนาญ นั้นหมายถึงการบรรเลงที่มีคุณภาพ”**

การฝึกตามกระบวนการดังที่ได้กล่าวมานั้น เป็นการฝึกที่ผู้บรรเลงระนาดเอกต้องหมั่นฝึกฝน จนเกิดความชำนาญ เพื่อเป็นการวางรากฐานในการฝึกขั้นต่อไป คือ การบรรเลงระนาดเอก 2 ราง ซึ่ง ในการบรรเลงระนาดเอก 2 รางนั้น ใช้ทักษะฝีมือในทุกส่วนเหมือนกับการบรรเลงระนาดเอกแบบราง เดี่ยว เพียงแต่ต้องเพิ่มเติมทักษะในการบรรเลงระนาดเอกแบบ 2 รางเข้าไป ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ บรรเลงต้องมีทักษะในการบรรเลงระนาดเอกรางเดียวถึงขั้นชำนาญเสียก่อน จึงจะสามารถฝึกบรรเลง ระนาดเอก 2 รางได้

ขั้นที่ 2 ฝึกบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

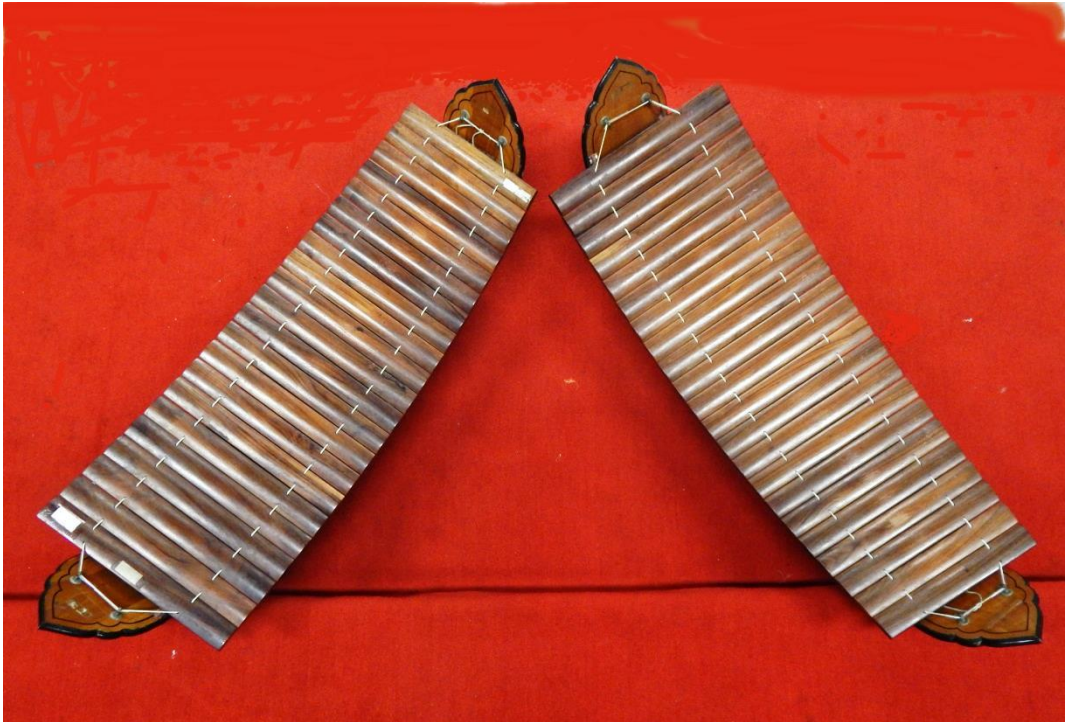
กระบวนการที่ 1 การจัดวางเครื่องดนตรีและทำนองการบรรเลงระนาดเอก

การจัดวางเครื่องดนตรี

จัดวางรางระนาดเอกให้โชนของทั้ง 2 รางเกือบชิดกัน โดยทำมุมประมาณ 45 องศา หรืออาจมากกว่าหรือน้อยกว่ามุม 45 องศาก็ได้ โดยลูกทวนของรางซ้ายมือและลูกยอดของรางขวามือต้องอยู่ระดับเดียวกัน ไม่ชิดไปโชนเกินไปและอยู่ในระดับสายตาที่ผู้บรรเลงสามารถมองเห็นได้ถนัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสรีระและความถนัดของผู้บรรเลงแต่ละคนด้วย

ลักษณะการจัดวางเครื่องดนตรี

ทำนองการบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

นั่งขัดสมาธิหันหน้าเข้าหาเครื่องดนตรี โดยให้อยู่กึ่งกลางระหว่างรางระนาดทั้ง 2 ราง ไม่ก้มหน้าหรือเงยหน้ามากเกินไป ในการมองพื้นระนาดในขณะที่บรรเลงควรใช้วิธีการกวาดสายตา ขำเลียงมองหรืออาจหันมองรางที่ถนัด แต่ไม่ควรให้ใบหน้าหันไปทางฝั่งใดฝั่งหนึ่งมากเกินไป ควรให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ลำตัวตรง หัวไหล่และท่อนแขนปล่อยลงข้างลำตัวตามสบาย ข้อศอกไม่ชิดติด ลำตัวหรือกางออกมากเกินไป หากพิจารณาการนั่งบรรเลงระนาดเอกโดยรวมแล้วต้องมีความสง่าและมีบุคลิกดี ลักษณะการนั่งก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ รูปแบบการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 รางนั้น ในตำแหน่งของการนั่งและการตั้งรางระนาดเอกนั้นจะแตกต่างจากการนั่งและวางระนาดเอกรางเดียว ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 รางนั้นเมื่อมีการตีระนาดเอก 2 รางพร้อมกัน ผู้บรรเลงจะต้องหาตำแหน่งการนั่งระหว่างรางระนาดเอกทั้ง 2 รางในตำแหน่งที่ตัวเองถนัด เพื่อให้มีความสะดวกเมื่อต้องบรรเลงทั้ง 2 ราง เพราะลักษณะทางกายภาพ เช่น ระยะห่างของมือ ระยะห่างของการวางเครื่องดนตรี และทำนองในการบรรเลง ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการบรรเลงและเพื่อให้ง่ายต่อการตีให้ถูกต้องถูกเสียง โดยการนั่งจะนั่งในลักษณะเฉียง ไม่หันหน้าเข้าหาระนาดเอกรางใดรางหนึ่ง แต่จะหันหน้าให้อยู่กึ่งกลางระหว่าง 2 ราง โดยเข้าข้างซ้ายจะชี้ตรงไปยังระนาดเอกฝั่งซ้ายมือและเข้าข้างขวาจะชี้มาตรงระนาดฝั่งขวามือ ครุฑพงศ์ โสวัตรใช้วิธีการกระยะห่างของการนั่งและการจับไม้ระนาดให้พอดีกับ

ลักษณะทางกายภาพของครู โดยการนั่งหันหน้าไปตรงกลางระฆังโฆนของระนาดเอกทั้ง 2 รางที่ชนกันโดยกระยะให้อยู่ตรงกลางพอดี

ทำน้ังการบรรเลงระนาดเอกรางขวามือ

ทำน้ังการบรรเลงระนาดเอกรางซ้ายมือ

ทำนองการบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

กระบวนการที่ 2 การเลือกเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกประกอบด้วย ฆ้องระนาดเอก 2 ฆ้อง รางระนาดเอก 2 ราง ในการเลือกเครื่องดนตรีสำหรับในการนำมาบรรเลงเดี่ยว 2 รางควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

ฆ้องระนาดเอก

การเลือกฆ้องระนาดเอกสำหรับใช้ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ฆ้องระนาดเอกต้องมีคุณภาพเท่ากันทั้ง 2 ฆ้อง ในการเลือกฆ้องระนาดต้องเลือกฆ้องระนาดที่มีเสียงดังกังวาน มีระดับเสียงเดียวกัน มีขนาดลูกและขนาดโดยรวมตลอดทั้งฆ้องเท่ากันทั้ง 2 ฆ้อง

รางระนาดเอก

ในการเลือกรางระนาดเอกสำหรับใช้ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 ราง ควรเลือกรางที่มีขนาดเท่ากันทั้ง 2 ราง รวมถึงควรมีลักษณะลวดลายสีสันทันกันเพื่อความสวยงามและมีความสูงเท่ากัน

กระบวนการที่ 3 กลวิธีการบรรเลงระนาดเอก 2 ราง

แนวทางในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 รางนั้นต้องมีพื้นฐานจากการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกรางเดียวเป็นเบื้องต้น ประกอบด้วย กลวิธีและทักษะต่างๆ ตามรูปแบบของการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก แต่ในการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 รางนั้น มีรูปแบบและความแตกต่างที่เพิ่มขึ้นมาจากการบรรเลงระนาดเอกรางเดียวคือการบรรเลงระนาดเอก 2 รางจะใช้ระนาดเอกในการบรรเลง 2 ราง ซึ่งในลักษณะการวางระนาดทั้ง 2 รางจะมีระยะการวางประมาณ 45 องศาหรืออาจมากขึ้นขึ้นอยู่กับสรีระของผู้บรรเลง แต่ในการบรรเลงบางช่วงทำนองผู้บรรเลงจะต้องบรรเลงพร้อมกันทั้ง 2 ราง โดยมีมือทั้ง 2 จะตีระนาดข้างละฆ้อง ซึ่งในลักษณะการบรรเลงรูปแบบนี้จึงถือว่าการบรรเลงระนาดที่ต้องใช้ลักษณะการตีอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะไม่ใช้ในระบบการตีระนาดแบบรางเดียว เพราะโดยปกติทั่วไปการบรรเลงระนาดเอกรางเดียวจะบรรเลงเป็นคู่แปด ซึ่งระยะในการบรรเลงก็จะเป็นลักษณะที่แคบและเคยชิน แต่ในลักษณะการตีระนาด 2 รางผู้บรรเลงจะต้องกระชกที่กว้างขึ้นจึงทำให้มีรูปแบบการบรรเลงที่แปลก ซึ่งผิดจากลักษณะการบรรเลงคู่แปดแบบรางเดียว

ในการฝึกบรรเลงระนาดเอก 2 รางให้มีความแม่นยำลูกแม่นยำเสียงครูนำวงค์ โสวัตร์ ใช้วิธีการฝึกโดยการทำสัญลักษณ์ลงไปที่ฆ้องระนาดโดยการใช้ชอล์กหรือในบางครั้งก็ใช้วิธีการจำลองลายของลูกระนาด รอยไม้หรือรอยตำหนิ ซึ่งลักษณะการจำนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของแต่ละบุคคล การฝึกของ

ครูณัฐพงศ์ โสวัตร มีวิธีการฝึกโดยการตีให้ตรงตามสัญลักษณ์ที่ได้ทำเครื่องหมายไว้ ฝึกตีซ้ำๆ บ่อยๆ จนกว่าจะเกิดความชำนาญ ไม่พลาดลูกพลาดเสียง

ลักษณะการนั่งก็ถือเป็นสิ่งสำคัญรูปแบบการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 รางเพราะผู้บรรเลงจะต้องมีการขยับตัวเพื่อหาองศาการนั่งให้พอดีกับระยะห่างของมือ เพื่อให้ง่ายต่อการตีให้ถูกเสียง โดยการนั่งนั้นจะนั่งในลักษณะเฉียงไม่หันหน้าเข้าหาระนาดเอกรางใดรางหนึ่ง โดยเข้าข้างซ้ายจะชี้ตรงไปยังระนาดเอกฝั่งซ้ายมือและเข้าข้างขวาจะชี้มาตรงระนาดฝั่งขวามือ ครูณัฐพงศ์ โสวัตรจึงใช้วิธีการกระระยะห่างของการนั่งและการจับไม้ระนาดให้พอดีกับลักษณะทางกายภาพของตนเอง โดยการนั่งเฉียงหันหน้าไปตรงกลางระหว่างโขนของระนาดเอกทั้ง 2 รางที่ชนกัน โดยกระระยะให้อยู่ตรงกลางพอดี แล้วฝึกตีจนกว่าจะได้เสียงตามที่ต้องการและฝึกซ้ำๆ จนเกิดความเคยชินและชำนาญ ครูณัฐพงศ์ โสวัตร ได้กล่าวว่า “สิ่งสำคัญของการฝึกรูปแบบนี้ก็คือการตีได้ถูกลูก แม่นเสียง และตีได้ตรงตามเสียงที่ต้องการไม่ผิดพลาด ควรฝึกซ้ำๆ จนกว่าจะเกิดความคมชัด ความชำนาญในทักษะต่างๆ จนกระทั่งสามารถบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก 2 รางได้ เสมือนกับการบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกรางเดียว”